

Něco k práci s biblickými jazyky (odpověď na dotaz studenta)

Biblistika | 11.5.2017 @ 18.00

Jeden náš velmi dobrý distanční student mi tuhle položil dotaz stran studia Bible v původních jazycích. Potřeboval vědět jak začít, jaký slovník používat, jak se je učit, atd. V distančním programu biblické jazyky nevyučujeme a vzhledem k tomu, jaký postoj k nim posledních pár ročníků na VOŠMT zaujímá, možná nezůstanou povinné ani v denním programu. (Už nyní jsou vypuštěny z jednoletého studijního programu.) Liknavost studentů je samozřejmě hodná lítosti a trestu. Na druhou stranu ale, jen tak mezi námi, zde za zavřenými dveřmi, proč jsou vlastně biblické jazyky důležité? I na to jsem se snažil odpovědět v mailu, jehož výňatek zde s mírnými úpravami zveřejním.

Dobrý den,

standardem pro biblické jazyky je dlouhodobě Strongova konkordance. Jsou i jiné (pro hebrejštinu např. The Concise Dictionary of Classical Hebrew or Clinese nebo Even-Shoshanův Hebrejsko-hebrejský slovník), ale Strongova konkordance, jakkoli proti ní někteří mají výhrady (že nesprávně odhaduje původ a kořeny některých slov), je podle mně stále univerzální pomůckou. Zahrnuje SZ i NZ. Ty ostatní zmíněné jsou často „overkill“ a využití najdou dle mého názoru jen při velmi specifických úkolech. K jejich použití navíc je potřeba umět hebrejsky číst a orientovat se v gramatice.

Strongova konkordance je vestavěná do Biblehubu, jakož i řada dalších slovníků. Otevřete si v Biblehubu např. Genesis 1.1 a v levém sloupečku uvidíte číslo hebrejského slova dle Strongovy konkordance. Podle tohoto čísla pak lze dohledat další tvary onoho slova a jeho jiné výskyty.

Pokud jde o řečtinu, tam mám dobré zkušenosti s Liddell-Scott-Jonesovým lexikonem. Je velmi starý, ale stále jeden z nejlepších a nejrozsáhlejších. Jeho výhodou je, že jde o slovník celé klasické řečtiny. Lze v něm tedy dohledat, jak se daný výraz používal v klasické literatuře před Kristem. To je v některých případech velmi poučné, protože může vyjít najevo, že se dané slovo v klasické literatuře, jejíž znalost můžeme u pisatelů NZ předpokládat, používalo úplně jinak, než jak se nám dnes překládá na základě indukce z biblických textů. Příkladem je slovo „hlava“ v 1Kor 11,3, které původně neneslo stejný metaforický význam jako jej nese dnes. (Dokonce jsem s pomocí tohoto lexikonu navrhl jinou možnost chápání předložky ἄχρι a zdokumentoval svůj návrh citacemi z Homéra, aniž bych já sám při plynulém čtení řeckého textu všemu rozuměl, byť tedy musím zdůraznit, že základní orientace v řecké gramatice je vždy nutná.)

Při hledání v těchto slovnících narazíte někdy na potřebu znát alespoň alefbetu/alfabetu. Tu se budete muset naučit sám podle tabulky v učebnicích (níže). Do počítače si pak musíte nainstalovat řeckou a hebrejskou klávesnici, nejlépe tu od Logosu, jakkoli Logos jinak nesnáším a nedoporučuji pro jeho hloupou předraženost.

Na VOŠMT se používá učebnice od Bartoně pro řečtinu a učebnice od Weingreena pro hebrejštinu. Pokud potřebujete elektronickou verzi, můžete zkusit pohledat na Ulož.to.

Začít je potřeba zvládnutím alefbety či alfabetu, kterou naleznete vždy na začátku učebnice. Pak budete moci číst, což vás alespoň pro začátek namotivuje.

Pokud budete chtít začít číst v řečtině, budete potřebovat základ v gramatice a velkou slovní zásobu. Mám knihu New Testament Word Lists, která uvádí seznamy slovíček pro každou jednu kapitolu v Bibli, ale nemám ji naskenovanou. Pro učení slovíček obecně je ale podle mně nejlepší aplikace Memrise. Funguje v prohlížeči i v mobilu a dají se v ní učit slovíčka všech možných jazyků. Pro hebrejská slovíčka doporučuji kurz Biblical Hebrew: Top 1000 Words, pro řečtinu kurzy Basics of Biblical Greek a Koine Greek. Já sám jsem však absolvoval jen ta hebrejská slovíčka. Memrise je opravdu super a dokáže člověka nabudit ve chvíli, kdy by to jinak při normálním samostudiu vzdal. I zde to ale chce alespoň 20 minut denně, plnit denní limity, nenechat se odradit neúspěchem, atd. Memrise je zdarma, nemusí se platit. Já jsem si sice objednal na rok premium verzi, ale zjistil jsem, že ty funkce navíc málokdy využiji.

Samostudium biblických jazyků je náročné a ošemetné. Já se již 2 roky peru s hebrejštinou a stále nejsem tam, kde bych rád byl. Dalším problémem je, že v anglofonním prostředí se na bakalářské a magisterské úrovni klade na studium těchto jazyků čím dál menší důraz. Mou motivací např. bylo, že bych tyto jazyky mohl v budoucnu učit na VOŠMT. Jenže po transformaci studijního programu na VOŠMT budou biblické jazyky nepovinné. Ani na CTS na magisterské úrovni jsme neměli

„Advanced Greek“ nebo „Advanced Hebrew“ a to rozhodně ne proto, že by jim na to chyběli profesori. Na biblické jazyky se klade ohromný důraz např. na Evangelické teologické fakultě. Tam se to ti studenti opravdu musí nadrtit a absolventi musí umět číst řeckou Bibli. Problém občas je, že jsem ještě neviděl absolventy nebo i profesory takovýchto lingvisticky orientovaných fakult, že by prokázali jakousi relevanci své expertízy. (Pokud jsem něco přehlédl, pak se omlouvám.) Já relevanci studia hebrejštiny a řečtiny vidím hlavně v možnosti pokročilé narativní a diachronní analýzy. Jenže to je level, kam se člověk dostane tak po 10 nebo 15 letech práce, pokud tedy není génius nebo rodilý mluvčí. A i tam existuje již hromada literatury v angličtině, která ty příslušné fenomény dokumentuje a s níž může pracovat i diletant, který dokáže posoudit důkazy jiných. Viděl jsem dizertace, velmi dobré dizertace publikované v prestižních akademických sériích, jejichž autor neprovedl žádnou samostatnou analýzu původního textu, ale osvětlil pomocí různých jiných výkladových metod jeho pozadí, poselství, teologii, kontext, skrytou agendu, atd.

Takže tak... já sám v tom vidím velký smysl, je to minimálně dobrý koníček, ale zároveň si nemyslím, že umět číst v původním jazyce nutně vede k lepšímu porozumění textu nebo k imunitě vůči vykladačským chybám. Excelentní exegeze se podle mně musí zakládat nejen na znalosti toho, co ten daný text přesně znamenal v původním jazyce, ale i na vycizelovaném biblicko-teologickém a hermeneutickém hledisku, na znalosti historického pozadí a tedy i kultur starověkého blízkého východu a středomoří. Dám příklad: Existuje myriáda pokusů o výklad Genesis 1. Mnoho z těch pokusů je prováděno lidmi, kteří jsou jak chodící gramatika, jsou to nesmírně zdatní lingvisté. A tak se dočítáme, co přesně znamená slovo b-rešít a k čemu slouží vypravěčské v-. Problém je, že ne všichni takoví mají *ahnung* o egyptském nebo kenánském pozadí příběhu o stvoření. Je to pro ně španělská vesnice, nic o tom neví, ani to nezmíní a tím jim jaksi unikne pointa prvních verzí Bible. Jasně, mohu se plést, ale myslím, že jde o dobrý příklad toho, jak je znalost historického pozadí důležitější než znalost původního jazyka.

[...]

Přeji radostné studium.

Michael Buban

Abych se doplnil, relevanci pokročilého studia biblických jazyků spatřuji v překládání Bible a v textové kritice, např. v analýze různých teologií starověkých verzí Bible. To jsou však opět velmi specifické úkoly, do nichž se pouští velmi málo z těch, kdo biblické jazyky ovládají. Skoro jakoby dnes platilo, že člověk se na teologických fakultách učí jazyky jen aby je mohl zas někoho dalšího učit.

Co na to říkáte? Jaký smysl má podle vás studium biblických jazyků? Vybavíte si příklad, kdy má znalost biblického jazyka dramatický dopad na výklad a aplikaci textu?

<https://selah.diet/biblistika/neco-k-praci-s-biblickymi-jazyky-odpoved-na-dotaz-studenta/>